

Sp. zn. 700/2017/VOP/JMK
Č. j. KVOP-41297/2019
Datum 10. září 2019

Vážený pan
Mgr. Ing. Rudolf Hahn
generální inspektor
Státní úřad inspekce práce
Kotlářská 451/13
746 01 Opava

Vážený pane generální inspektore,

obracím se na Vás ve věci pana A., bytem aaa (dále jen „stěžovatel“).

Předmětem mého šetření v této věci byl postup Oblastního inspektorátu pro Jihomoravský a Zlínský kraj (dále jen „inspektorát“) při kontrole možné diskriminace stěžovatele v oblasti přístupu k zaměstnání.

Ani na základě mého závěrečného stanoviska inspektorát nepřijal opatření k nápravě, proto Vás o postupu inspektorátu vyrozumívám podle § 20 odst. 2 písm. a) zákona o veřejném ochránci práv.¹

Dosavadní vývoj

Při šetření postupu inspektorátu jsem dospěla k závěru, že inspektorát pochybil. Vydala jsem proto zprávu, ve které jsem shrnula svá zjištění.² Inspektorátu jsem vytýkala zejména to, že nedostatečně zjistil skutkový stav.

Vedoucí inspektor se k mé zprávě vyjádřil³ tak, že s mými závěry nesouhlasí, a nemůže tedy ani formulovat opatření k nápravě. Přistoupila jsem proto k vydání závěrečného stanoviska,⁴ jehož součástí byl návrh opatření k nápravě.

Nepovažovala jsem však za efektivní navrhopat jako opatření k nápravě provedení opakované kontroly zaměřené na možnou diskriminaci stěžovatele ze strany jeho potenciálního zaměstnavatele. Důvodem bylo mimo jiné to, že od událostí již uplynula poměrně dlouhá doba, a některé prostředky ke zjišťování skutkového stavu by tak nebylo možné využít.⁵

Jako jedno z navržených opatření jsem proto zvolila takové, které podle mého názoru nejlépe plní jeden z účelů inspekce práce – totiž přispívat k dodržování práva na rovné zacházení v oblasti práce a zaměstnání bez ohledu na rasu či etnický původ. **Inspektorátu**

1 Zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

2 Zpráva ze dne 20. listopadu 2018, č. j. KVOP-47923/2018, sp. zn. 700/2017/VOP.

3 Dopis Ing. et Ing. Bc. Tomáše Musila, vedoucího inspektora Oblastního inspektorátu práce pro Jihomoravský a Zlínský kraj, ze dne 21. prosince 2018, č. j. hhh.

4 Závěrečné stanovisko ze dne 2. května 2019, č. j. KVOP-20111/2019, sp. zn. 700/2017/VOP/JMK.

5 Například některé osoby si již nemusejí průběh událostí pamatovat.

jsem navrhla, aby uspořádal společné setkání inspektorátu s neziskovými organizacemi z Jihomoravského a Zlínského kraje, které se zabývají prací s menšinami (Romy či cizinci), a získal od nich podrobnější informace o tom, kteří zaměstnavatelé v těchto krajích se podle zkušeností pracovníků neziskových organizací či jejich klientů dopouštějí diskriminace z důvodu rasy či etnického původu v přístupu k zaměstnání či v jeho průběhu a jakými konkrétními způsoby k diskriminaci dochází. Na základě těchto informací měl pak inspektorát podle mnou navrhovaného opatření zařadit do plánu kontrol konkrétní zaměstnavatele a formulovat konkrétní jednání, na která se při provádění kontrol zaměří.

Jsem přesvědčena, že navrhované řešení je efektivní, neboť může odhalit, zda v současné době dochází v daném regionu k diskriminaci z důvodu rasy či etnicity, případně jakým způsobem, a v případě zjištění diskriminace může inspektorát využít svých oprávnění k tomu, aby diskriminaci zamezil. K realizaci navrhovaných opatření jsem inspektorátu také nabídla svoji součinnost.

Inspektorát však opatření k nápravě v mnou navrhované podobě odmítl provést.

Možnosti provedení navrhovaného opatření

Ve svém vyjádření⁶ mi vedoucí inspektor sdělil, že navrhované opatření provést nemůže. Jeho výhrady se dají shrnout do několika bodů:

(1) Zákonné pravomoci inspektorátu

Inspektorát musí postupovat výhradně v mezích zákona a vykonávat jen takové činnosti, které mu ukládá zákon. Pro uspořádání setkání s neziskovými organizacemi nemá inspektorát zákonné oprávnění. Podle inspektorátu nelze k uspořádání setkání využít ani § 5 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce,⁷ jenž ukládá inspektorátům poskytovat základní informace a poradenství. Podle inspektorátu totiž toto ustanovení předpokládá poradenskou činnost pouze pro zaměstnance a zaměstnavatele.

(2) Požadavek nestrannosti

Opatření je v rozporu s požadavkem nestrannosti – a) neziskové organizace mohou být kontrolovány osobami, b) o uspořádání podobného setkání by mohly žádat další organizace zastupující znevýhodněné osoby, kterým by inspektorát z výše uvedených důvodů nemohl vyhovět.

(3) Kapacita inspektorátu

Inspektorát nemá dostatečnou časovou a finanční kapacitu k provedení takového opatření, zaměstnanci jsou plně vytíženi kontrolní činností a vedením přestupkových řízení.

6 Dopis Ing. et Ing. Bc. Tomáše Musila, vedoucího inspektora Oblastního inspektorátu práce pro Jihomoravský a Zlínský kraj, ze dne 3. června 2019, č. j. iii.

7 Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů.

Hodnocení

I přes vyjádření vedoucího inspektora se domnívám, že provedení navrhovaného opatření žádná překážka nebrání. Vedou mě k tomu následující úvahy.

(1) **Zákonné pravomoci inspektorátu**

Inspektoráty kontrolují dodržování právních předpisů včetně zákazu diskriminace v přístupu k zaměstnání. Získání informací od neziskových organizací nejde nad rámec kontroly, směřuje pouze k cílenějšímu zaměření kontrolní činnosti, a tedy větší efektivitě kontrolní činnosti. Je tak v souladu se základními zásadami činnosti správních orgánů.⁸

Podle kontrolního řádu kontrolní orgán může provádět před zahájením kontroly úkony, jejichž účelem je opatření podkladů pro posouzení, zda zahájit kontrolu.⁹ Důvodová zpráva ke kontrolnímu řádu v tomto ohledu zmiňuje také monitoring.

Pokud inspektorát tvrdí, že nelze využít ani ustanovení o poskytování poradenské činnosti, neboť ta je zaměřena jen na zaměstnance a zaměstnavatele, pak dodávám, že z výroční zprávy Státního úřadu inspekce práce vyplývá, že v jiných oblastech vykonávají orgány inspekce práce činnost nad rámec poradenství zaměstnancům a zaměstnavatelům, například v podobě osvěty a informování široké veřejnosti.

(2) **Požadavek nestrannosti**

- a) Neziskové organizace mohou být samozřejmě také kontrolovanými osobami. Navrhované setkání by se však jakkoliv netýkalo dodržování povinností těchto organizací jakožto zaměstnavatelů, bylo by zaměřeno pouze na zkušenosti jejich klientů. Neziskové organizace mohou bez ohledu na navrhované opatření podat inspektorátu podnět k provedení kontroly (a to i bez součinnosti se mnou). Skutečnost, že neziskové organizace mohou být samy kontrolovanými osobami, nemůže být důvodem k tomu, že se inspektorát jejich podnětem nemůže zabývat.
- b) O uspořádání podobného setkání by samozřejmě mohly žádat také další organizace zastupující jiné skupiny osob. Osobně bych uvítala, aby inspektorát pozval každoročně ke společnému setkání neziskové organizace zaměřující se na různé zranitelné skupiny a získal od nich informace, které mohou vést k cílenějšímu a efektivnějšímu zaměření kontrolní činnosti.

(3) **Kapacita inspektorátu**

Chápu samozřejmě, že možnosti inspektorátu jsou omezeny a pracovníci jsou vytíženi běžnou kontrolní a jinou činností. Jak jsem však uvedla v předchozím bodu, mám za to, že navrhované opatření může vést k cílenějšímu a efektivnějšímu zaměření kontrolní činnosti, a tedy i k úspoře času. Při osobním setkání (viz dále) mi navíc vedoucí inspektor sdělil, že pracovníci inspektorátu se podobných setkání účastní, pokud je uspořádá jiný

8 Například se zásadou hospodárnosti, jak ji upravuje ustanovení § 6 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

9 Ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů.

subjekt.¹⁰ Domnívám se, že uspořádání jednoho setkání ročně přímo inspektorátem, při kterém by se inspektorát zaměřil pouze na oblasti, kterým se může sám věnovat, by rovněž mohlo vést k větší efektivitě kontrol a zvýšení dopadu osvětové činnosti.

Osobní jednání s vedoucím inspektorem

Pro účely vyjasnění možností navrhovaného opatření jsem vedoucího inspektora požádala o osobní setkání, které se konalo dne 3. září 2019. Vedoucí inspektor při něm uznal, že by s ohledem na zákonem vymezené pravomoci snad přece jen setkání s nevládními organizacemi uspořádat mohli. Kromě vytíženosti zaměstnanců inspektorátu však vedoucí inspektor uváděl ještě jednu překážku. Podle vedoucího inspektora by totiž nejdříve musel s takovou aktivitou souhlasit Státní úřad inspekce práce, kterému je inspektorát podřízen.

Výsledkem jednání s vedoucím inspektorem je dohoda, že počátkem roku 2020 uspořádám pilotní setkání všech oblastních inspektorátů práce s neziskovými organizacemi v Kanceláři veřejného ochránce práv. K jeho spoluorganizaci přizvu zároveň Státní úřad inspekce práce. Zástupce a zástupkyně inspektorátu pozvu k aktivní účasti.

Závěr

Vážený pane generální inspektore, v návaznosti na jednání s inspektorátem plním svou povinnost podle § 20 odst. 2 písm. a) zákona o veřejném ochránci práv¹¹ a informuji Vás o tom, že inspektorát neprovedl mnou navrhované opatření k nápravě.

Mám za to, že setkání s neziskovými organizacemi (zaměřenými na práci s různými zranitelnými skupinami) by mohlo být užitečné nejen jako opatření k nápravě v tomto konkrétním případě. Domnívám se totiž, že pokud by taková setkání pořádaly pravidelně (každoročně) všechny inspektoráty,¹² vedlo by takové opatření k důslednějšímu naplnění jednoho ze zákonných úkolů inspekce práce, tedy přispívat k dodržování práva na rovné zacházení v oblasti práce a zaměstnání a naplňování našich unijních závazků.¹³

Dovoluji si Vás požádat o vyjádření k tvrzením a důvodům inspektorátu, zejména k obecné možnosti inspektorátů uspořádat pracovní setkání s neziskovými organizacemi, ve lhůtě 30 dnů.

Zároveň Vás zdvořile prosím o vyjádření k možné spoluorganizaci pilotního setkání neziskových organizací a inspektorátů na počátku roku 2020.

10 Vedoucí inspektor zmínil například setkání na krajské úrovni, kterého se účastní také pracovníci úřadu práce, či setkání organizované centrem na podporu integrace cizinců.

11 Zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

12 O formátu, četnosti a tématech je možné samozřejmě diskutovat podle aktuálních potřeb a kapacit.

13 Článek 12 Směrnice Rady 2000/43/ES ze dne 29. června 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ: „Členské státy podporují dialog s dotčenými nevládními organizacemi, které mají v souladu s vnitrostátními zvyklostmi a právními předpisy oprávněný zájem přispívat k boji proti diskriminaci na základě rasy nebo etnického původu, za účelem podpory zásady rovného zacházení.“

Samozřejmě se s Vámi ráda setkám také osobně, abychom možnosti Státního úřadu inspekce práce a inspektorátů projednali. Mohu Vám také blíže popsat své zkušenosti s každoročním pořádáním kulatých stolů s neziskovými organizacemi a pozitivní dopady těchto setkání na výkon mých zákonných úkolů.

Děkuji Vám za spolupráci.

S pozdravem

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., v. r.
veřejná ochránkyně práv
(dopis je opatřen elektronickým podpisem)

Přílohy

Zpráva ze dne 20. listopadu 2018, č. j. KVOP-47923/2018, sp. zn. 700/2017/VOP

Dopis Ing. et Ing. Bc. Tomáše Musila, vedoucího inspektora Oblastního inspektorátu práce pro Jihomoravský a Zlínský kraj, ze dne 21. prosince 2018, č. j. hhh

Závěrečné stanovisko ze dne 2. května 2019, č. j. KVOP-20111/2019,
sp. zn. 700/2017/VOP/JMK

Dopis Ing. et Ing. Bc. Tomáše Musila, vedoucího inspektora Oblastního inspektorátu práce pro Jihomoravský a Zlínský kraj, ze dne 3. června 2019, č. j. iii